

FRI FAGBEVEGELSE

Nr. 28

2. årgang

1. august 1942.

KAMERAT

Den norske arbeiderklasses holdning til okkupasjonsmakten og dens norske lakeier har hele tiden vært fast og rakrygget. Alle forsøk på å nazifisere arbeiderklassen - enten det var med trusler eller lokketoner - er blitt resultatløse. Og arbeiderne står i dag i bresjen for hele folkets kamp mot undertrykkerne og for gjenreisningen av fedrelandets frihet. Som følge av den bakstilling våre motstandere har i kraft av sine våpen, har kampen nødvendigvis måttet føres med passive midler. Arbeiderne så vel som den øvrige norske fronten har bøyd seg for maktbud og trusler om standrett. Men aldri har det lykket tyskerne eller quislingene å oppnå noen tilslutning til sine nazianband eller vært mulig for dem å øve selv den ringeste åndelige påvirkning.

Enkelte uansvarlige kretser har i de siste ukene slått til lyd for en mer aktiv taktikk - at en med andre ord skal bryte med den passive motstands linje som hittil har vært fulgt. Vi må på det inderligste advare mot at en lytter til andre paroler enn de som gis her i Fri Fagbevegelse eller av andre ansvarlige instanser. Situasjonen i dag innbyr ikke til eksperimenter. Aksjoner iverksatt av enkeltpersoner eller snevre kretser vil bare føre til ulykke og hemme den frigjøringsstrid vi står midt oppe i. Kampen her hjemme må nødvendigvis stå i høyeste samsvar med situasjonen ute. Før de avgjørende begivenheter som varsler sluttkampen og det enderlige nederlaget for nazistene er inntrått, kan heller ikke signalene for vår kamp vesentlig endres.

Dette vet vi at den overveldende del av de organiserte arbeider- og funksjonærer har klart for seg. Alle brenner etter å gjøre en aktiv innsats. Men fagorganisasjonens mangeårige virke og også erfaringene nå under okkupasjonen har lært oss at en uoverveid og forhastet aksjon bare fører til stagnasjon og tilbakeslag.

Derfor fortsetter vi vår seige, passive motstand i enig og solidarisk samarbeid med den øvrige norske fronten. All unnfallenhet og ettergivenhet skal bannlyses som før. Og vi nytter hver dag og time til å ruste og dyktiggjøre oss for den sluttkampen som snart vil komme og som vi vet skal bringe oss: Et fritt Norge. En fri fagorganisasjon.

-v-

FRANKRIKES UKJENTE SOLDAT.

Alle meldinger fra Frankrike går ut på at bitterheten mot okkupasjonsmakten vokser fra dag til dag. Overalt møter en den ukjente soldat fra 1940 og -41. Tyskerne kjenner seg ikke trygge noen steder. Mange forsvinner også for godt. Folket vent r på og regner med tysk nederlag og seier for de allierte som også vil bely seier for Frankrike. En ung franskmann som nylig kom til England skriver i Daily Telegraph, at en i andre land må være oppmerksom på at det ikke var republikken som bad om våpenstillstand. Det var den militære ledelsen. Det franske folket har aldri og vil aldri be om grid. Husk på, sier han, at det var republikken som i 1939 erklærte krigen. Den pågår, og den fribårne franske soldaten er med imtil fienden er fordrevet fra landet og Frankrike atter er fritt.

-v-

FORREDERE OG FEIGHET.

Den franske statsminister, og fassisten Laval, som går fiende til hände i stort og smått, er ifølge Times Washingtonkorrespondent tvunget til en ny skjendig retrett. Han har forgjeves søkt tilnærme til sin andsbror Franco med sikte på å kunne spille Spania ut mot Italia i spørsmålet om Nizza, Korsika og Tunis. Men manøveren mislyktes. Så søkte Laval overfor Tyskland å få skiftet ut franske krigsfanger mot franske arbeidere, men naziryndighetene nektet. De forlangte istedet at Laval skulle stille 350.000 franske arbeidere til disposisjon for det tredje riket. Laval etterkom anmodningen eller rettere ordren, quislingene spiller overalt den samme foraktelige og nederdraktige rollen.

DE FRIE FRANSKMENN.

I 2½ måned har det pågått forhandlinger mellom de Gaulle og hans nærmeste rådgivere i London og representanter fra de illegale organisasjoner i Frankrike. Nå er det oppnådd enighet. I den anledning skal det i nærmeste fremtid sendes ut et manifest. Det inntreffer med stor interesse. De friske franskmenn vender seg mot Vichys kapitulasjonspolitik og maner til kamp for Frankrikes frihet. Det franske folk skal på grunnlag av folkets direkte medvirken gjennom valg bestemme over sin egen skjebne. De gamle menneskerettigheter og friheter skal gjenopprettes, og det friske Frankrike skal sammen med de allierte delta i det internasjonale gjenreisnings- og mellomfolkelige samarbeid.

-v-

DEN UNDERJORDISKE VIRKSOMHET I BELGIA.

Av et dokument som nylig er smuglet ut av Belgia til London framgår det at de belgiske sosialister driver en utstrakt underjordisk virksomhet, og at de er sterkt opptatt med de planer som venter et fritt belgisk folk. Som overbeviste demokrater framholder de belgiske sosialister at makten skal baseres på folkets aktive medvirken. Parlamentet skal utgå av valg med alminnelig stemmerett. Ettkammersystemet skal gjennomføres. Regjeringsmakten skal gjøres mere stabil. Valg av regjering skal foretas av parlamentet. Kongen skal fortsette som statsoverhode, men han skal ikke styre landet. Regjeringen skal hvert år legge fram for parlamentet beretning om sin virksomhet. Sakkyndige komiteer eller råd skal bistå parlamentet og regjeringen, et økonomisk råd, et arbeidsråd, et helseråd, et undervisningsråd osv. Disse råd skal legge fram forslag som regjeringen tar stilling til, men som parlamentet avjør. Sosialistpartiet krever at alle ~~viktigste~~ nøkkelindustrier blir sosialisert, dog ikke på statskapitalistisk grunn. De sosialiserte industrier skal være selvstyrene. Ved siden av det økonomiske råd skal det nedsettes et industriråd sammensatt av representanter for arbeiderorganisasjonene og industrilederne. Sosialiseringen skal omfatte visse store industrier, foretagender, banker, forsikringselskaper, gruver, stålverk, gass- og elektrisitetsverk etc.

-v-

I RISSA VED TRONDHEIM.

arrangerte heimbygdingene pinsefesten sin tradisjonelle pinsefoto. På en åpen plass i skogen samledes omlag 500 kvinner og menn. Lensmannsbetjenten ~~kom~~ og flere andre NS-folk med den beryktede Prah-Pedersen fra Trondheim møtte opp i bil for å oppløse forsamlingen som svarte med å si at ingen makt skulle hindre dem i gjennomføringen av den tradisjonelle pinsefesten. Pedersen gav da ordre til å rydde plassen med køller. Mengden gikk til motangrep, og nazistene måtte trekke seg tilbake til bilen. Flere av dem hadde fått hard nedfart. En av dem ble slengt over et piggetrådgjerde og ble sterkt opprevet i hodet. Senere ble 10 stykker av festdeltakerne tatt som gisler og måtte gjennomgå en voldsom tortur. Men den tradisjonelle pinsefesten ble reddet. nazispiren
Forbitnelsen i bygda er voldsom, og ~~nazistene~~ er nå rykket opp med rota i den bygda.

FRA SAMENBYGD

henter vi denne historien: Et framstående NS-medlem og stor gårdbruker møtte en heimbygding, en forhenverende kaptein av den gamle gode norske typen. Gårdbrukeren strakte handa og ropte heil og sal. Nordmannen svarte høyt og greit: Heil kjøften din, din sirkushest.

-v-

LÆRER LARS NØDDTVEIT

Osterfjorden, ble arr stert den 1. juni. Han hadde leid bort hytte si til 2 fremmede som var mistenkt for å ha radio. Den 27. juni kom presten i Hesanger og fortalte familien at han var død den 7. juni som følge av de sår han var til delt under arrestasjonen. Altså slått ihjel.

-v-

I FORBINDELSE MED TERBOVENS

siste traende tale til skipsrederne her hjemme ble følgende arrestert i Bergen: Skipsreder Christian Gran, skipsmegler Johan Gran, Tank Nilsen, kjøpmann Fridtjof Eeg, Halvdan Grieg jr., doktor frøken Haldorsen og Haldorsen jr. fra det kjente motorfirma Haldorsen på Rubbestadneset, samt en hel rekke andre personer. Såvidt vites ble ingen arbeidere arrestert denne gangen.

-v-

I. JULI VAR DET

Flyallarm i Bergen. Årsaken var 2 miner som støtte sammen under arbeidet med å forandre minefeltet i fjorden. Eksplosjonen var så kraftig at drønnene hørtas over hele byen. Flyallarmen gikk for at folk skulle søke kjellerne mens vernemakta transporterte vekk de døde og sårede. Såvidt vites var det bare tyskere som kom til skade ved denne anledning.

PÅ FYLKESTINGET

i Møre og Romsdal som nylig er avsluttet, førte 21 av de 60 ordførere til protokolls sin protest mot at tinget sendte hilsmingstelegram til "Ministerpresidenten".

-v-

NAZIPAMPENE

Fossun, Kåre Rein og Håkon Meyer er reist via Sverige til Finland. Det er vel den tiltagende isolering fra den levande fagorganisasjon her hjemme som får dem til å søke "forbinnelse" ute. Vi ønske for at de får liten glede av sin reise.

-v-

KJØTTFORDELINGSNEMNDA

for Oslo, Aker, Bærum og Lørenskog har sendt et rundskriv til forretningene angående hvalkjøttpudding og hvalkarbonade der det heter at disse varesorter skal nå bare lages av sekundær hvalkjøtt, og kun av de firmaer som nemnda har godkjent til fordeling av disse vareslag.

Vi tar vel ikke nye feil når vi antyder at prima hvalkjøtt er forbeholdt våre ubudne gjester.

-v-

I RYGGE I ØSTFOLD

arresterte tyskerne, assistert av statspolitiet, 22 personer for onlag 14 dager siden. Arrestasjonene kom fullstendig uventet - da fleste holdt på med høyonna da de ble hentet - og folk i bygda står derfor fullstendig uforstående overfor denne nye terrorhandling.

Tidligere, ved begynnelsen av skoleferien, ble sannlige lærerinner og lærere i Rygge arrestert.

-v-

I TELEFON OG TELEGRAFVERKET

Er det i disse dager spreddt et opprop som oppfordrer tjenestemennene til fortsatt passiv motstand. I oppropet, som er holdt i en rolig og verdig form, heter det bl.a.:

"Det berer mot grøftekanten med etaten. Tjenestemennene kan i øyeblikket ikke gjøre noe for å hindre det. Likevel kan de gjøre noe. Først og fremst kan de sørge for å holde ryggen rak og å n d e n mellom kollegene ren og ubesmittet.

Den tjenestemann som følger føler og tenker n o r s k må ikke under noen betingelser søke ny post. Er du r e n får du den ikke. H v i s du får den, er det fordi styremaktene anser deg som brukelig for sitt behov og dine kolleger må se på deg som en stripet, som en sviker. Den tjenestemann som t a p e r noe på å stå fast nå, v i l få kompensasjon for det senere.

Ikke under noen omstendighet må du skrive under lojalitetsfråsegn. Du skal stå til regnskap overfor deg selv fram gjennom livet, og i sin tid skal du også stå til regnskap overfor dine kolleger og dine landsmenn forøvrig. Det er videre din plikt å gjøre dette kjent blant ungdommer som vil søke seg inni etaten. De nå også i sin tid gjøre opp sitt regnskap.

-v-

SJØN AKTIVITET I DEN ENGELSKKE FAGBEVEGELSE.

Den engelske fagorganisasjon utfører midt under krigen en stor og omfattende virksomhet. Ifølge den siste halvårsberetning som er utgitt av landsorganisasjonen, har en rekke spørsmål vært opppe til behandling og løsning. Krigen har skapt mange nye og vanskelige problemer. Fagorganisasjonen yter i samarbeid med regjeringen og vedkommende departement sin positive innsats. Avlønningsspørsmål, produksjonens økning, rasjonell fordeling av arbeidskraften, læreguttspørsmålet og kvinnearbeidet i industrien, boligforholdene, brannvern osv. er blant de oppgaver som en har stått overfor. I en rekke bedrifter er det opprettet markenterier, det nå sørges for melk for visse spesialarbeidere og føres kontroll med rasjoneringen. De hygieniske spørsmål inntar en fremtredende plass i fagforeningsarbeidet. Av særlig viktighet er det å ha tilsyn med de nye og unge arbeideres helsetilstand. Ferie og pensjonsspørsmål er under revisjon og utbedring. I tilfelle invasjon vil arbeidsministeriet at arbeiderne skal gå ned på arbeidsplikt i livsviktige industrier. Denne sak er nå under drøfting. Fagforeningsmedlemmene er også med i lokale livsmiddelkomiteer. Arbeidstiden kan ikke forlenges uten santykke av fabrikkinspektører som samarbeider med fagorganisasjonen. Et annet viktig spørsmål er familieunderstøttelsen, som atter står på dagsordenen og hvor fagorganisasjonen gjør sin innflytelse gjeldende.

GRUVENE UNDER FOLKETS KONTROLL.

Den statskontroll som er gjennomført i gruveindustrien har allerede hatt en god innflytelse på arbeidsforholdene. Således er kravet om minstelønn nå godtatt. Det er 30 år siden gruvearbeiderne nå gikk til streik for dette kravet. Den omorganisering som er foretatt har allerede ført til øket produksjon. Det skal innføres bedriftskontroll som sikrer arbeiderne en reel innflytelse. Dessuten skal de ha en forsvarlig representasjon i gruveledelsen. Selv en løsning ble et kompromiss har den ført til øket trykthet og foreløpig tilfredshet blant arbeiderne.

POSITIVT ARBEIDSPROGRAM

Landsorganisasjonen peker på i sin halvårsberetning på at hele den engelske arbeiderbevegelse har gått inn for en fullstendig seier for de allierte. Hitlerismens totale nederlag er en absolutt forutsetning for ethvert framsteg - sosialt, økonomisk og nasjonalt. På ~~XXXX~~ arbeiderpartiets kongress, hvor fagorganisasjonen utgjorde tyngdepunktet, ble det stilt opp et positivt program. Arbeiderbevegelsen går ut fra at det ikke kan bli tale om å gå tilbake til det planløse konkurransesystemet. Derfor nå landets nøkkelindustrier og almene innretninger sosialiseres. I den forbindelse ble kravet om at kullindustrien skulle forvaltes av samfunnet reist. Det kreves sosial trykthet og et enhetlig skolesystem. Kongressen vedtok å stille seg bak Atlanterhavsdeklarasjonen og fortsatte sin kamp for koloniernes folk. Videre uttalte kongressen sin selitaritet overfor arbeiderne i andre land med sikte på det internasjonale samlings- og gjenreisningsarbeid en står overfor etter krigen.

STATSKONTROLL MED KULLPRODUKSJONEN.

Det britiske krigskabinett er ifølge Times blitt enig om å foreslå for Underhuset at kullproduksjonen så lenge krigen pågår, bringes under statens kontroll. Kravet er reist gjentatte ganger av arbeiderne, men er blitt avvist av kullgruveeierne, som tidligere har hatt en dominerende innflytelse i England. Det skal nedsettes en nasjonal komite med representanter for staten, gruveeierne, arbeiderne og den nøytrale almenhet for å overta administrasjonen av dette veldige tiltak. Den nærmeste oppgave blir å øke produksjonen og få mer plan i omsetningen. Planen som også vil bli godkjent av Underhuset, betraktes som et kompromiss. Men på ytterste høyre hold skjærer en tonner. De privilegier de ca. 1.160 gruvesyndikater og 4.000 grunneiere hadde er foreløpig suspendert. Deres maktstilling er utvilsomt brutt for godt. Det er også nå under overveielse å opprette et eget brenseldepartement. Daily Herald er ikke tilfreds med forslaget. Det innebærer de svakheter som kleder ved et kompromiss. Men bladet er enig med gruvearbeidernes

"2"

ledet i et forslag er akseptert. Slik som situasjonen er i dag. Det betyr et stort slag framover. Arbeiderne og nasjonen har oppnådd en real vinning. Intet er tatt fra oss. skriver bladet, men vi har vunnet noeget.

-v-

TERROREN I BØHMEN OG MÄHREN

har vakt forferdelse blant alle rett-tenkende og siviliserte folk. Uskyldige mennesker blir uten videre skutt. Gidsler blir stillet opp mot muren og drept ved forbrytelser de ikke har noen del i. Hele byer blir utslettet, mennene myrdet og kvinnene internert. Heydrich kan like snart være skutt av en Gestapomann som av en annen. Den kjente amerikanske publisist Dorothy Thompson roper på kraftige åtgjørelser overfor disse opprørende overgrep. Utenlandsk korrespondenter som er kommet tilbake fra Italia og Tyskland anslår at ca. 4.000.000 mennesker har måttet sette livet til i Europa på grunn av den nazistiske terror. Represalier er et nødvendig våpen i denne krigen, skriver Dorothy Thompson, som siterer Amerikas store berømte poet, Walt Whitman: At det gjelder om å holde humøret oppe blant slavenes og sette skrekk i despotene.

INGEN HEVNFRED.

Fredens skal ikke ta sikte på hevn, men rettfærdighet, sa krigsøkonomistoren, lord Selborne, nylig i det britiske Overhus. Jeg kan gi den forsikring på regjeringens vegne, sa han, at Storbritannia aldri vil foreslå en hevnfred. Enkeltpersoner som har gjort seg skyldig i folkeforbrytelser vil bli straffet, men det er rettfærdig og forsvarlig. Vi må behandle det tyske folk som lidende av en forferdelig sykdom. Å få fjernet denne sykdommen, er ikke bare i menneskehetens, men også i det tyske folks interesse. En må ikke etter denne krigen tillate Tyskland å oppruste. På den annen side skal en ikke pålegge landet økonomiske byrder som det ikke kan bære. Vi må i det hele tatt følge de linjer som er trukket opp i Atlanterhavnsdeklarasjonen. Under debatten optrådte lord Londonderry, som tidligere har vært kjent for sine pro-tyske sympatier. Han erkjente de store feil som tidligere var begått, og som han var medansvarlig for, og bremsermerket det nazistiske regime som bestialsk.

-v-

DET FRANSKE SOSIALISTPARTI

er nå blitt reorganisert på et sterkt og samtidig illegalt grunnlag i den okkuperte delen av Frankrike. Partiets nye sentralkomite har underrettet sine forbindelser i London, og de friske franskmenns organ "Franco", bringer meddelelsen videre. Det reorganiserte parti har sine egne publikasjoner med opplag på tilsammen 100.000 og driver en omfattende propaganda- og opplysningsvirksomhet i en rekke departementer. Sentralkomiteen har også tatt skritt for å kunne gjenopprette samarbeidet med den sosialistiske arbeiderinternasjonale. Videre er det søkt samarbeid med partiorganisasjonene i den friske sone og med den oppløste landsorganisasjon.

-v-

DET KAMP VI FØRER.

Det tyske fremmedvelde og quislingsk forrederdiktatur har for alvor lært oss å verdsette nasjonal uavhengighet og politisk frihet. Vi er alle villige til de største ofre i denne kampen, og alle er vi med uten å spørre hvilket av de politiske partiene vi sogner til eller om vi ikke sogner til noen parti. Som vi alle er villige til å yte vår innsats i kampen i dag, branner vi av lyst og lengset etter den dagen da vi ser rygger til den siste tyske soldaten og har feid forrederne vekk. Da vil vi ta fatt med alle krefter på å bygge opp vårt friske norske samfunn. Alt ligger til rette for at den enighet vi umiddelbart har nådd til i vår kamp i dag også skal

holde når vi skal ta fatt på det positive byggende arbeid. Det vil nok melde seg meningsforskjell om den beste måten å løse de enkelte praktiske oppgavene på, men vi er mye mer enige om målet for alt vårt strev enn vi noen gang før har vært det. Og vi kan vel regne med at meningsskilte vil melde seg på rent saklig grunnlag, ubundet av gamle partidogmer og slagord.

Striden om forsvarer for eks. er det slutt på. Vi er allesammen i dag klar over at vi vil være med å yte det som nå til for å verne vår nasjonale uavhengighet og vårt frie folkestyre mot overfall. Vi er også på det rene med at Norge alene ikke er rikt nok og sterkt nok til å makte å trygge vår eksistens som fritt folk. Det må vi gjøre i samarbeid med andre frie folk, innenfor rammen av den internasjonale organisasjon til vern om internasjonal rett og fredelig samvirke som må bygges opp når seieren er vunnet.

Men et slikt samarbeid statene imellom vil hvile på sanngrunn, hvis det ikke blir underbygget med et utstrakt økonomisk samarbeid mellom folkene. Fagorganisasjonen har sin særskilte innsats å gjøre, nettopp på dette område. Mellom de 2 verdenskrigene arbeidet de internasjonale faglige organisasjonene stadig med disse spørsmålene. I dag har den engelske, den russiske og den amerikanske fagorganisasjonen tatt arbeidet opp for å forberede et utvidet økonomisk samarbeid mellom sine stater når krigen er slutt. Og vi kan gå ut fra at de av den norske fagbevegelses folk som er i virksomhet i den frie verden, følger disse tiltakene og gjør sin innsats.

Vi her hjemme må også forberede oss til den innsatsen vi skal gjøre for å løse disse spørsmålene, slik at vi legger forholdene til rette for en sterk og

F R I F A G B E V E G L S E .